

Din epilepsi- ordbok

Angelini
Pharma

A	3
B	6
C	6
D	7
E	8
F	10
G	11
H	12
I	13
J	14
K	14
L	16
M	17
N	18
O	19
P	19
Q	21
R	22
S	23
T	25
U	26
V	27
W	27

A	
Absens	Frånvaro. En typ av generaliserat anfall som kännetecknas av kortvarig frånvaro
Absensstatus	Status epilepticus med absenser, det vill säga ett tillstånd med ihållande absenser
Acidos	Onormalt hög surhetsgrad i kroppen
ADHD	”Attention deficit hyperactivity disorder”. Ett tillstånd med nedsatt koncentrationsförmåga och impulskontroll i kombination med hyperaktivitet
Afasi	Språkstörning. Oförmåga eller nedsatt förmåga att förstå eller hitta ord och uttryck
Affektanfall	Barn som svimmar i samband med stark affekt/starka känslor (skriker tills de svimmar)
Affektiva anfall	Epileptiska anfall som yttrar sig genom affektiva symtom som ångest, depression, glädje, ilska
Aktiv epilepsi	Begrepp som används för patienter som har haft epileptiska anfall de senaste 3–5 åren och/eller som fortsatt behöver använda antiepileptika
Akutsymtomatiska anfall	Epileptiska anfall som inträffar efter (inom en vecka) till exempel en skullskada, en infektion i hjärnan eller en stroke, det vill säga provocerade anfall – till skillnad från epileptiska anfall vid epilepsi, som är oprovocerade

Ambulatoriska automatismer	Fokala anfall med påverkat medvetande där patienten vandrar omkring
Amnesi	Minnesförlust
Amygdala	Mandelkärnan. Ligger djupt i tinningloberna och är en del av det limbiska systemet (limbiska systemet; utvecklingshistoriskt gammal del av hjärnan och nervsystemet. Är involverat i bland annat känslor, motivation, humör, rädsla och smärta)
Anamnes	Sjukdomshistoria
Anfallströskel	Begrepp som används för att beskriva människors varierande benägenhet att få epileptiska anfall
Anopsi	Nedsättning eller förlust av synförmågan
Anoxi	Brist på syretillförsel till ett organ eller en vävnad
Antiepileptika	Läkemedel för behandling av epilepsi
Antikonvulsiva medel	Läkemedel för behandling av krampanfall
Apné	Andningsuppehåll
Apraxi	Oförmåga att utföra vissa rörelser (som man tidigare har behärskat), svårigheter att använda verktyg, instrument och liknande utan att förlamning föreligger
Arytmi	Rytmrubbning

Asteni	Orkeslöshet, kraftlöshet
Asymtomatisk	Som inte ger symtom
Ataxi	Svårigheter att samordna rörelser med typiska symtom som t. ex bristande balans, koordination och ett ryckigt rörelsemönster
Atoniska anfall	Anfall med plötslig förlust av muskelkraften (tonus). Åtföljs ofta av fall och fallskador. Används synonymt med akinetiska/astatiska anfall och "drop-attacker"
Auditiva anfall	Fokala anfall med auditiva symtom, till exempel ljud
Aura	Begrepp som används för att beskriva inledningen på epileptiska anfall. Är egentligen ett fokalt anfall med bibehållet medvetande
Autismspektrums-törning	En funktionsnedsättning som orsakas av en medfödd genomgripande utvecklingsstörning och som kännetecknas av svårigheter med ömsesidig kommunikation och socialt samspel samt ensidiga och repetitiva mönster i beteenden, intressen och aktiviteter. Personens kognitiva förmåga varierar.
Automatismer	"Automatiskt", robotliknande, ändamålslost beteende i samband med fokala anfall med påverkat medvetande. Autonom aura är en inledning på ett anfall (egentligen ett fokalt anfall med bibehållet medvetande) som börjar i det autonoma (inte viljestyrda) nervsystemet, till exempel epigastrisk aura
Autoseponering	Att sluta med läkemedel på egen hand

B

Benigna epilepsisyndrom

Epileptiska syndrom som kännetecknas av anfall som är lätta att behandla eller som inte kräver behandling, och där anfällen så småningom försvinner av sig själva, till exempel Rolandisk epilepsi

Bilateral

Dubbelsidig

C

Centrala nervsystemet

Samlingsbegrepp för storhjärnan, hjärnstammen, lillhjärnan och ryggmärgen

Cerebellum

Lillhjärnan

Cerebral

Som har med storhjärnan att göra

Cerebrum

Storhjärnan

Compliance

Efterlevnad. En patients förmåga att ta sina ordinerade läkemedel på rätt sätt. Synonym: patientföljksamhet

Cortex

Hjärnbarken

D

DBS

Djup hjärnstimulering (deep brain stimulation). En behandlingsmetod där områden i hjärnan stimuleras elektriskt via inopererade elektroder

Degenerativ sjukdom

Gradvis ökande funktionssvikt i ett organ (som "degenererar")

Déjà vu

Känsla av att ha upplevt samma situation tidigare

Drop-attack

Anfall med plötslig förlust av muskelkraften (tonus), vilket ofta leder till fall. Synonym: atoniska anfall

Dysfasi

Språkstörning. Problem med att hitta eller förstå ord och uttryck. Lindrigare grad av afasi

Dysplasi

Avvikande utveckling

Dyspné

Andfåddhet, andnöd

E

EEG	Elektroencefalografi. Registrering av hjärnans elektriska aktivitet. Elektrokortikografi är EEG-registrering med elektroder som placeras direkt på hjärnbarken (cortex). Kan göras under epilepsikirurgi för att kartlägga gränserna mellan normal och epileptiskt aktiv vävnad
EKG	Elektrokardiografi. Registrering av hjärtats elektriska aktivitet
Ektomi	Kirurgiskt avlägsnande
Encefalit	Hjärninflammation
Encefalopati	Hjärnskada eller hjärnsjukdom. Epileptisk encefalopati är ett tillstånd där de epileptiska störningarna antas bidra till en progressiv försämring av cerebrala funktioner
Enzymer	Proteiner som främjar kemiska processer
Epidemiologi	Studier av förekomst, fördelning och orsaksfaktorer för en sjukdom i en population
Epigastrisk aura	Ett fokalt anfall med bibehållet medvetande som yttrar sig som en sugande känsla i mellangärdet som stiger upp mot huvudet
Epikris	En kort skriftlig och sammanfattande redogörelse av genomförd undersökning eller behandling av en patient, baserad på tillgänglig information i patientjournalen

Epileptiform aktivitet	Karakteristiska skarpa vågor ("spikes, sharp waves") i EEG. Härrör från ett nätverk av hjärnceller med epileptisk aktivitet
Epileptiskt fokus	Beteckning på ett anfallsgivande område i hjärnan
Epileptologi	Läran om epilepsisjukdomar
Etiologi	Sjukdomsorsak
Exekutiva funktioner	Förmåga att ta initiativ, planera, organisera och skapa struktur i vardagen. Kopplad till den prefrontala hjärnbarken
Extremitet	Lem, till exempel arm eller ben

F

Feberkramper	Feberutlösta generaliserade tonisk-kloniska anfall hos barn som inte beror på epilepsi
Flimmerstimulering	Användning av blinkande ljus. En aktiveringsmetod under EEG-undersökningen för att framkalla epileptiform aktivitet
Fokala anfall	Epileptiska anfall som börjar i ena hjärnhalvan
Fokus	Beteckning på det anfallsgivande området i hjärnan. Därav fokala anfall och fokal epilepsi
Fotosensitiv epilepsi	En form av epilepsi där anfällen utlöses av snabba ljusstimuli (ofta 15–25 Hz)
Frontalloben	Ansvarar för språk, tal och kognitiva processer
Frontallobsepilepsi	Epilepsi med anfall som utgår från hjärnans pannlob

G

Gastroesofageal reflux	Återflöde av maginnehåll som tränger upp i nedre delen av matstrupen. Orsakar obehag på grund av inflammatorisk reaktion. Kan förväxlas med epileptiska anfall hos barn
Gastrointestinal	Som har med mag-tarmkanalen att göra
Gelastiska anfall	Fokala epileptiska anfall med skratt, ofta ett märkligt, konstlat skratt. Ofta kopplat till tumörer i hypotalamus (hamartom)
Generaliserade anfall	Anfall där de epileptiska störningarna innefattar båda hjärnhalvorna
Generaliserade tonisk-kloniska anfall	Anfall som inleds med en tonisk fas följt av en klonisk fas. Förkortas GTK. Benämningen används endast om tonisk-kloniska anfall som är en del av en generaliserad epilepsi
Glia	Har en stödjande och metabol funktion i nervvävnad. Gliaceller är stödjeceller för nervceller
Grand mal	Gammal benämning på generaliserade tonisk-kloniska anfall. Benämningen används inte längre
Grå substans	De delar av det centrala nervsystemet som innehåller nervceller
Gustatoriska anfall	Fokala epileptiska anfall med smakförnimmelser

H

Hallucination	Vanföreställning. Personen kan till exempel se eller höra något som inte finns
Halveringstid	En beteckning som anger hur lång tid det tar tills läkemedelsnivån i blodet har minskat till hälften av den ursprungliga nivån
Hematom	Ansamling av blod
Hemisfär	Hjärnhalva
Hemisfärektomi	Kirurgiskt avlägsnande av en hjärnhalva. Funktionell hemisfärotomi är kirurgiskt avlägsnande av temporalloben och kapning av förbindelserna mellan den sjuka och den friska hemisfären
Hippocampus	"Sjöhästen". Stor kärna som ligger medialt i tinningloben och som bland annat är viktig för minnet. Är en del av det limbiska systemet
Hjärnlaceration	Allvarlig hjärnskada där hjärnvävnaden skadas
Hyperkinetiska anfall	Anfall med kraftig motorisk oro, till exempel cyklande rörelser med benen, trampande, sparkar, gungande rörelser med kroppen m.m. Förekommer i synnerhet vid frontallobspilepsi
Hypoxi	Otillräcklig syresättning av en vävnad
Hypotalamus	En del av mellanhjärnan, ett överordnat kontrollorgan för en rad vitala, icke-viljestyrda funktioner som matsmältning, andning, vätskebalans, sexuella funktioner, kroppstemperatur, delar av hormonsystemet och känslomässiga reaktioner

Hypsarytmi

Benämning på EEG-störningar vid Wests syndrom

I

Icke-konvulsivt status epilepticus	Ihållande epileptiska anfall utan motoriska symtom
Iktus	Anfall (iktala fenomen = anfallsrelaterade fenomen). Därav beteckningarna preiktalt (före anfall), iktalt (under anfall), postiktalt (efter anfall) och interiktalt (mellan anfall) fenomen
ILAE	International League Against Epilepsy. Internationell epilepsiorganisation för yrkesverksamma som grundades i Budapest 1909
Illusion	Förvrängning eller feltolkning av sinnesintryck
Infantila spasmer	En typ av epileptiska anfall hos små barn med Wests syndrom. Synonym: Salaam-anfall
Intellektuell funktionsnedsättning	Tidigt debuterande kognitiv funktionsnedsättning (före 18 års ålder). IQ under 70. Synonym: psykisk utvecklingsstörning
Interaktion (farmakologisk)	Samverkan. När läkemedel interagerar med varandra och påverkar varandras effekt
Intoxikation	Förgiftning
Ischemi	Otillräckligt blodflöde

J

Jacksonanfall	Fokala anfall som beror på skador på rörelseapparaten. Ryckningarna "vandrar" enligt Homunculus, det vill säga motsvarande den funktionella lokaliseringen i motorcortex
Jamais vu	Anfall med en känsla av att aldrig ha sett något liknande
Juvenil myoklon epilepsi	En generaliserad form av epilepsi som debuterar i tonåren och yttrar sig genom myoklonier (särskilt på morgonen) och sällsynta GTK-anfall

K

Katamenial epilepsi	Epilepsi hos kvinnor där anfallen i synnerhet uppträder i samband med menstruation
Ketogen kost	En behandling med mycket fettrik och kolhydratfattig kost. Kan vara ett behandlingsalternativ för personer som inte får tillräcklig effekt av läkemedel
Ketos	Ökad koncentration av ketonkroppar i blodet. Ketonkroppar är nedbrytningsprodukter av fettsyror. Ketos kan bland annat ses vid fasta och vid nyttjande av ketogen kost
Kloniska anfall	Anfall med ryckningar

Kluster	Beteckning som används för ackumulerade anfall, serieanfall
Kognitiva funktioner	Mentala, intellektuella funktioner
Komorbida tillstånd	Sjukdomstillstånd som uppträder tillsammans. Synonym: samsjuklighet
Konfusion	Förvirring
Kongenital	Medfödd
Kontralateral	På motsatt sida
Konvulsion	Kramp
Kortikal	Som har med hjärnbarken(cortex) att göra
Kortikografi	Registrering av hjärnans elektriska aktivitet med hjälp av elektroder som placeras direkt på hjärnbarken (kan göras under epilepsikirurgi)
Kraniotomi	Kirurgiskt öppnande av kraniet

L

Lennox-Gastauts syndrom	En form av epilepsi som debuterar i barndomen. Vanligtvis förknippad med intellektuell funktionsnedsättning och många former av anfall. Mycket terapistresistent
Lesion	Skada
Limbiska systemet	Utvecklingshistoriskt gammal del av hjärnan och nervsystemet som är involverat i bland annat känslor, motivation, humör, rädsla och smärta
Lob	Varje hjärnhalva är indelad i fyra lober: pannloben (frontalloben), tinningloben (temporalloben), hjässloben (parietalloben) och nackloben (occipitalloben)
Lobektomi	Kirurgisk metod där en lob avlägsnas, till exempel temporal lobektomi
Lokalisationsrelaterad epilepsi	Epilepsi som utgår från ett bestämt område i hjärnan. Synonym: fokal epilepsi

M

Makrogyri	Medfödd missbildning av hjärnvindlingarna (kortikal dysplasi)
Malformation	Missbildning
MEG	Magnetencefalografi, en funktionsundersökning av hjärnan. Kan vara ett användbart komplement till EEG
Meningiom	En tumör som utgår från hjärnhinnorna (meningerna). Oftast godartad
Meningit	Hjärnhinneinflammation
Meningoencefalit	Inflammation i hjärnhinnorna och hjärnan
Mesial temporal skleros	Cellförlust och glios i hippocampus. Vanlig orsak till (eller följd av) temporallobsepilepsi
Migrationsstörningar	Benämning på olika utvecklingsstörningar i hjärnan som har uppstått på grund av en störning i nervcellernas vandring (migration) under fosterlivet
Monoterapi	Behandling med endast ett läkemedel
Morbiditet	Sjuklighet
Mortalitet	Dödlighet

Motoriska symtom	Symtom från den motoriska apparaten, dvs. rörelseapparaten
Multifokal epileptiform aktivitet	Multi = många. Epileptiforma störningar som involverar flera epileptiska områden
Myoklonier	Generaliserad form av anfall med plötsliga ryckningar i hela eller delar av kroppen

N	
Natal	Som har med födseln att göra. Som grund i begreppen prenatal (före födseln), perinatal (under födseln) och postnatal (efter födseln). Neonatala anfall = anfall hos nyfödda barn
Neurofysiologi	Läran om nervsystemets funktioner
Nokturn	Nattlig
Nystagmus	Ofrivilliga ögonrörelser, oftast från sida till sida. Kan bland annat vara ett symtom på överdosering av antiepileptika
Närstående-uppgifter	Upplysningar från närstående

O	
Occipitalloben	Nackloben. Detta område ansvarar för visuell perception och igenkänning
Olfaktoriska anfall	Fokala epileptiska anfall med luktförnimmelser. Synonym: uncinata anfall
Oroalimentära automatismer	Fokala anfall med påverkat medvetande och robotliknande beteende (automatismer) som yttrar sig genom sväljningar, slickande, smackande eller tuggande

P	
Pares	Förlamning
Parestesier	Känslstörningar; pirningar, stickningar, domningar
Parietalloben	Hjässloben. Är viktig vid bearbetning av sinnesintryck och i samband med läs- och matematikuppgifter
Paroxysmal aktivitet	Utbrott av epileptiform aktivitet i EEG
Paroxysmer	Fenomen eller symtom som uppträder anfallsvis, kraftiga utbrott

Patientföljsamhet	Efterlevnad. En patients förmåga att ta sina ordinerade läkemedel på rätt sätt. Synonym: compliance
Patofysiologi	Läran om de processer som sker i den sjuka organismen
Patologi	Läran om sjukdomars orsak och utveckling i kroppen
Peroralt	Som tas genom munnen (om läkemedel)
Perseveration	Att upprepa sig själv. Ses särskilt vid frontala skador och icke-konvulsivt status epilepticus
Petit mal	Gammal benämning på absensepilepsi
Placebo	Overksam ämne, behandling utan aktivt läkemedel. Används ibland i samband med kliniska prövningar
Polyterapi	Behandling med flera läkemedel samtidigt
Prefrontala cortex	Prefrontala hjärnbarken. Ligger längst fram i hjärnan (bakom pannan) och är nödvändig för att kunna planera och reflektera
Profylaktisk behandling	Förebyggande behandling
Prognos	Utsikten för ett sjukdomsförlopp
Progredierande	Stadigt ökande, under ständig utveckling

Prolaktin	Hormon från hypofysens främre lob. Spelar en viktig roll i utvecklingen av bröstkörtlarna under puberteten och vid graviditet samt för mjölkproduktionen efter en förlossning. Förhöjt prolaktin kan ses efter epileptiska anfall
Psykogena icke-epileptiska anfall	Synonym: PNES. "Psychogenic non-epileptic seizures". Anfall som kan förväxlas med epileptiska anfall, men som antas ha psykiska orsaker
Psykomotoriska anfall	Gammal benämning på anfall som påverkar psykiska och motoriska funktioner. Kallas numera fokala anfall med påverkat medvetande
Psykotropa läkemedel	Läkemedel som påverkar psyket

Q

QOLIE

"Quality of life in epilepsy".
Ett frågeformulär med syfte att mäta livskvaliteten hos personer med epilepsi. Används bland annat för att mäta effekten av olika behandlingsåtgärder

R

Rabdomyolys	Sönderfall av muskelceller. Kan ses vid långvarigt konvulsivt status epilepticus
Recidiv	Återinsjuknande
Reflexepilepsi	Form av epilepsi där anfall utlöses av specifika stimuli (till exempel ljud, ljus eller musik)
Refraktär	Svårt att behandla
Rektalt	I ändtarmen
Remission	Förbättring av ett sjukdomstillstånd
Resektion	Kirurgisk metod där man avlägsnar sjuk vävnad, till exempel ett epileptiskt område i hjärnan
Rolandisk epilepsi med centro-temporala spikar	Godartad barnepilepsi med karakteristiska EEG-störningar

S

Sedering	Att ge läkemedel med lugnande effekt. Verkar avslappnande och sömngivande
Sekvele	Ett följdillstånd eller resttillstånd efter sjukdom eller skada
Semiologi	Begrepp som används för att beskriva hur epileptiska anfall yttrar sig
Sensoriska symtom	Symtom från de sensoriska systemen
Seponering av ett läkemedel	Utsättning av ett läkemedel
Serumkoncentration	Mängd av ett ämne, till exempel ett läkemedel, i blodet
"Spike-wave"	EEG-mönster som är karakteristiskt för epileptiform aktivitet
Status epilepticus	Ihållande anfallsaktivitet. Tonisk-kloniska anfall som varar i mer än 5 minuter, eller andra typer av anfall som varar i mer än 30 minuter
Stereotaxi	En neurokirurgisk metod där man använder särskilda instrument för att göra en exakt lokalisering av hjärnans olika delar
Stereotypier	Upprepade meningslösa rörelser eller beteenden som särskilt ses hos personer med utvecklingsstörning och autism, men som också kan förekomma vid fokala anfall med påverkat medvetande

Stigma	"Märke efter stick" (grekiska). Samlingsbegrepp för de negativa reaktioner och attityder som en sjukdomsdiagnos kan förknippas med
Subklinisk epileptiform aktivitet	Epileptiform aktivitet i EEG hos en patient som inte har några kliniska symtom eller tecken på anfall
SUDEP	"Sudden unexpected death in epilepsy". Plötslig och oväntad död vid epilepsi
Symtomatisk epilepsi	Epilepsi med känd orsak
Synkope	Svimning
Synkron	Samtidig, till exempel bilateral synkron epileptiform aktivitet i EEG

T	
Talamus	Parig, oval struktur som är ca 3 cm stor och sitter på vardera sidan om tredje hjärnventrikeln i mellanhjärnan. Har helt centrala funktioner
Temporalloben	Tinningloben. I den övre delen av loben ligger hörselcentrum. Området har också betydelse för vår lukt- och smakuppfattning. I den främre delen av tinningloben ligger hippocampus som är ett viktigt centrum för korttidsminnet, samt "mandelkärnan" amygdala som är viktig för känslomässiga reaktioner.
Temporallobs-epilepsi	Epilepsi med anfall som utgår från temporalloben
Terapeutisk serum-koncentration	Det intervall för serumkoncentration av läkemedel som av erfarenhet ger bäst effekt och minst biverkningar
TGA	Transitorisk global amnesi, övergående minnesförlust
Toleransutveckling	Begrepp som används om läkemedel och som innebär att de har god effekt från början, men att effekten gradvis försvinner
Toniska anfall	Generaliserad form av anfall som yttrar sig genom muskelstelhet
Tonisk-kloniska anfall	Anfall som börjar med stelhet följt av ryckningar
Tonus	Muskelspänning

Transitorisk	Övergående
Transkallosal spridning	Spridning av epileptiform aktivitet genom hjärnbalken (corpus callosum)
Trauma	Skada, till exempel huvudtrauma
Tremor	Skakning
Tuberös skleros	Ärftlig sjukdom som kännetecknas av bindvävstumörer i flera organ, bland annat i hjärnan och huden
Tumör	Svulst

U	
Uncus	Främre delen av temporalloben. Ansvarar för luktfunktionen
Unilateral	Lokaliserad till en sida

V	
Vagusnervstimulering	Behandlingsform vid epilepsi med intermittent elektrisk stimulering av vänster vagusnerv på halsen, den 10:e hjärnnerven
Validitet	Giltighet
Ventrikel	I detta sammanhang benämning på hjärnans hålrum (hjärnkamrar). Det finns fyra hjärnventriklar
Versiva anfall	Anfall där huvudet, ögonen eller kroppen vrids åt ena sidan
Videotelemetri	En form av långtids-EEG med videoinspelning där patientens anfall och EEG kan studeras samtidigt
Vit substans	De delar av det centrala nervsystemet som består av myeliniserade nervfibrer

W	
Wada-test	Se amytaltest
West's syndrom	Allvarlig form av epilepsi som drabbar barn under det första levnadsåret och som yttrar sig genom infantila spasmer (Salaam-anfall), försenad psykomotorisk utveckling och specifika EEG-störningar (hypsarytmi)

Referenser: (Översatt till svenska från norska)

Bok: Karl Otto Nakken. Epilepsi. Cappelen Damm Akademisk. Tredje upplagan, andra tryckningen 2019

Webbplats: Epilepsi Helsebiblioteket. Uppdaterad 5 september 2023; läst 1.4.2024.

Tillgänglig på <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/artikler/pasientinformasjon/epilepsi>

Webbplats: Epilepsi NHI. Uppdaterad 17 april 2023; läst 1.4.2024.

Tillgänglig på <https://nhi.no/sykdommer/hjernenervesystem/epilepsi/epilepsi-oversikt>

Besök brainpower.se för mer information om epilepsi!

BrainPower är samlingsplatsen för allt som har med epilepsi att göra. Den är för alla som letar efter gemenskap, förståelse och information om ett sällan diskuterat tillstånd.